

Sygn. akt I C 662/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2022 r.

Sąd Okręgowy w Łomży Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Cezary Waldziński

protokolant: Alicja Gładysiak

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2022 r. w Łomży

na rozprawie

sprawy z powództwa I. K. i M. K.

przeciwko Bank (...) S.A. w W.

o zapłatę i ustalenie

I. ustala nieistnienie z powodu nieważności stosunku prawnego - umowy kredytu hipotecznego nr (...) / (...) z dnia 20 czerwca 2006 r. zawartej pomiędzy Bankiem (...) S.A. w W. a I. K. i M. K.;

II. zasądza od pozwanego Bank (...) S.A. w W. na rzecz powodów I. K. i M. K. łącznie kwotę 116.498,99 (sto szesnaście tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt osiem 99/100) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 25 maja 2022 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanego Bank (...) S.A. w W. na rzecz powodów I. K. i M. K. łącznie kwotę 11.834 (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 662/21

UZASADNIENIE

Powodowie I. K. i M. K. wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej Bank (...) S.A. w W. na swoją rzecz łącznie kwotę 116.498,99 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z nieważnością zawartej przez stron umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od 30.06.2006 r. do 31.05.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 25 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty, a także ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) / (...) z dnia 20.06.2006 r.

Strona powodowa zgłosiła także żądanie ewentualne, w przypadku uznania przez sąd umowy zawartej przez strony za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych. W żądaniu ewentualnym strona powodowa wносиła o zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz łącznie kwoty 30.559,63 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 30 czerwca 2006 r. do 31 maja 2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 25 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty.

Uzasadniając swoje stanowisko powodowie wskazali, że istotą sporu pomiędzy stronami jest kwestia oceny zgodności z prawem powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego oraz ocena treści postanowień zawartych w:

a) § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 umowy kredytu,

b) § 8 ust. 3, § 9 ust. 4, § 10 ust. 4 i 5, § 11 ust. 4 i 5, § 12 ust. 3 oraz § 13 ust. 4 regulaminu

- dotyczących wprowadzenia klauzuli indeksacyjnej świadczeń stron dwoma miernikami wartości określonymi dowolnie przez pozwaną;

a) § 9 ust. 7-10 umowy,

b) § 7 ust. 6 pkt 2 regulaminu

- dotyczących obciążenia kredytobiorcy obowiązkiem refinansowania składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego;

pod kątem ich abuzywności w świetle przepisów prawa, skutku ich abuzywności dla ostatecznego kształtu powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego, w tym również w kontekście oceny jego ewentualnej całkowitej nieważności na skutek ich bezskuteczności, a w konsekwencji określenia wymiaru w jakim pozwana pozostawać będzie bezpodstawnie wzbogacona kosztem strony powodowej.

W ocenie strony powodowej przedmiotowa umowa winna zostać oceniona jako bezwzględnie nieważna w świetle obowiązujących przepisów prawa już na etapie oceny prawnej jej brzmienia przed dokonaniem kontroli incydentalnej kwestionowanych postanowień. Nieważność umowy - zdaniem powodów - jest konsekwencją przekroczenia granic swobody umów określonej w treści art. 353(1) k.c. poprzez zagwarantowanie sobie przez stronę pozwaną pełnej dowolności w zakresie ustalenia wysokości zobowiązania strony powodowej jako kredytobiorcy. Ponadto przedmiotowa umowa kredytu jest także sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58§ 2 k.c.), co skutkuje jej bezwzględną nieważnością (k. 4 -18).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Strona pozwana kwestionował zasadność powództwo co do zasadności, jak i wysokości. Wskazała, że brak jest podstaw do zakwestionowania ważności umowy i zakwestionował by wskazane przez stronę powodową postanowienia zawarte w umowie i regulaminie stanowiły niedozwolone klauzule umowne, przytaczać w tym zakresie stosowną argumentację. Został podniesiony zarzut przedawnienia wszystkich roszczeń strony powodowej (k. 64-102).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniu 20 czerwca 2006 r. pomiędzy I. K. i M. K. a Bankiem (...) z siedzibą w W. zawarta została umowa kredytu hipotecznego nr KH/ (...).

Zgodnie z § 1 tej umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w przedmiotowej umowie, zaś kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego cennika w oznaczonych terminach spłaty oraz wywiązania się z pozostałych postanowień umowy.

W § 2 ust. 2 przedmiotowej umowy strony ustaliły, że kredyt jest indeksowany do waluty obcej (...), po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...) według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwsze transzy kredytu wypłacanego w transzach bank wysłała do kredytobiorcy pismo, informując o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w (...) oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna (...) według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu.

Kwota kredytu wynosiła 136.000 zł, a jego celem był zakup mieszkania w budowie od dewelopera. Okres kredytowania wyniósł 360 miesięcy (§ 2 ust. 1, 3 i 6 umowy).

Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy kredytu kredytobiorcy zobowiązali się spłacać kwotę kredytu w (...) ustaloną zgodnie z § 2 umowy w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży (...) obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z tabelą kursu walut obcych Banku (...) S.A.

Na zabezpieczenie kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami, kredytobiorcy ustanowili hipotekę kaucyjną do kwoty 231.200 zł na rzecz banku, a także cesję na bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości oraz cesję na bank z polisy ubezpieczeniowych na życie (§ 9 ust. 1 umowy). Dodatkowym zabezpieczeniem kredytu do czasu, gdy saldo zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu stanie się równe lub niższe niż 108.800 zł - zgodnie z umową - było ubezpieczenie kredytów z niskim udziałem własnym kredytobiorców na postawie umowy zawartej przez Bank (...) S.A. z (...) S.A. Kredytobiorcy zobowiązali się do zwrotu bankowi kosztów ubezpieczenia w wysokości 978 zł za pierwszy 36-miesięczny okres trwania ochrony ubezpieczeniowej (§ 9 ust. 7 i 8 umowy).

Przed zawarciem umowy strona powodowa otrzymała i zaakceptowała warunki regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. (§ 1 ust. 1 umowy).

Przedmiotowa umowa o kredyt hipoteczny została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank. Postanowienia dotyczące mechanizmu przeliczania zobowiązań stron z waluty PLN na walutę (...) i odwrotnie nie były indywidualnie uzgadnianie między stronami. Kredytobiorcy nie mieli możliwości negocjowania kursu franka szwajcarskiego.

W okresie od 30 czerwca 2006 r. do 31 maja 2021 r. strona powodowa tytułem spłaty rat kredytu oraz tytułem refinansowania składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego uiściła na rzecz pozwanej łącznie kwotę 116.498,99 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o: umowę o kredyt hipoteczny (k. 23-25), regulamin (k. 26-34), zaświadczenie o udzieleniu kredytu (k. 42), zaświadczenie o poniesionych kosztach od kredytu hipotecznego z załącznikiem (k. 43-51), zestawienie historyczne wartości środków pobranych przez stronę pozwaną w toku trwania umowy (k. 52-61), zeznania powódki I. K. złożone w trybie art. 299 k.p.c. (k. 241odwr.-242) i zeznania pozwanego M. K. złożone w trybie art. 299 k.p.c. (k. 242).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie, jednakże brak było podstaw do uznania daty 25.08.2021 r. (data będąca dniem następnym po dniu udzielenia przez pozwaną odpowiedzi na reklamację) , jako początek terminu żądania zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie, o czym niżej. W ocenie tut. Sądu do wniosku o nieważności umowy prowadzi analiza jej postanowień pod kątem abuzywności.

W pierwszej kolejności podnieść należy, że strona powodowa wystąpiła z roszczeniem o zapłatę opartym na twierdzeniu o nieważności zawartej umowy kredytu i pobraniem przez pozwaną świadczeń nienależnych w okresie od 30 czerwca 2006 r. do 31 maja 2021 r., ewentualnie na twierdzeniu o bezskuteczności niektórych postanowień tej czynności prawnej. Uzasadnione okazało się roszczenie główne, toteż orzekanie o roszczeniu ewentualnym stało się bezprzedmiotowe.

Sąd pominął wniosek dowodowy strony pozwanej dotyczący dopuszczenia dowodu z opinii biegłego sądowego (punkt 4 /wnioski odwodowe/ zawarty w odpowiedzi na pozew - k. 101) oraz wniosek dowodowy strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości finansowej na okoliczności wskazane w punkcie 8 d) pozwu (k. 5), albowiem objęte tezą dowodową okoliczności wskazane w ww. pismach procesowych okazały się dla rozstrzygnięcia sprawy nieprzydatne, a ponadto zmierzały tylko do przedłużenia postępowania. Sąd mógł

dokonać prawnej analizy łączącego strony stosunku prawnego bez odwoływania się do wiedzy biegłych sądowych. Okoliczności, które miał ustalić biegły, zgodnie z wnioskiem strony pozwanej są obojętne przy ocenie abuzywności postanowień umowy w tej sprawie. Do sądu, nie zaś biegłego należy ocena czy umowa jest spreczna z prawem, w tym czy niektóre postanowienia umowne są abuzywne, a także czy łącząca strony umowa kredytowa pozbawiona postanowień abuzywnych może nadal skutecznie funkcjonować w obrocie. Natomiast wniosek strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego związany był z żądaniem ewentualnym. Skoro zatem Sąd Okręgowy uznał za zasadne pierwsze roszczenie, to nie orzekał o kolejnym. Nie było zatem potrzeby dokonywania obliczeń, związanych z żądaniem ewentualnym, czym miałyby zająć się biegły sądowy, zgodnie z wnioskiem strony powodowej. Wskazać także należy, że przedłożone przez stronę pozwaną opinie (k. 195-98, 204-208) są dokumentami prywatnymi, tak samo jak i dokumenty w postaci raportów, ekspertyz, informacji, czy też stanowisk (k. 132-35, 188-193, 136-158, 162-177, 99-203). Dokumenty te zostały potraktowane przez Sąd jako dokumenty prywatne przedłożone w celu poparcia stanowiska strony pozwanej zaprezentowanego w odpowiedzi na pozew i podtrzymanego w toku sprawy.

Strona powodowa powoływała się na nieważność zawartej przez strony umowy kredytu hipotecznego, wskazując na kilka przyczyn. Po pierwsze, nieważność umowy jest konsekwencją przekroczenia granic swobody umów określonej w treści art. 353(1) k.c. poprzez zagwarantowanie sobie przez stronę pozwaną pełnej dowolności w zakresie ustalenia wysokości zobowiązania strony powodowej jako kredytobiorcy. Po drugie, przedmiotowa umowa kredytu jest także spreczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58§ 2 k.c.). Ponadto, strona powodowa wskazywała na nieważność umowy kredytowej z uwagi na abuzywność postanowień umownych w zakresie indeksacji świadczeń stron walutą obcą. Mając powyższe zapatrywanie powodów na uwadze, a także stanowisko strony pozwanej zawarte w odpowiedzi na pozew wskazujące na zgodność umowy z prawem, w pierwszej kolejności należało poczynić kilka uwag natury ogólnej na temat zasady swobody umów oraz instytucji nieważności czynności prawnej, która jest brana przez sąd z urzędu.

Zgodnie z obowiązującym prawem, strony zawierające umowę mogą ukształtować stosunek prawny wedle swego uznania, z tym zastrzeżeniem, że jego treść lub cel nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego, o czym stanowi art. 353(1) k.c. Zasada swobody umów umożliwia zatem stronom wybór rodzaju stosunku prawnego, który będzie je łączył, przy czym możliwe jest kształtowanie stosunków zobowiązaniowych w sposób odmienny niż czynią to umowy nazwane, normatywnie uregulowane w kodeksie cywilnym lub innych ustawach. Strony mogą zatem stosować umowy nazwane w kształcie, jaki wynika z odpowiednich aktów prawnych, mogą również wzorować się na nich, ale określając łączący je stosunek zobowiązaniowy dokonywać modyfikacji lub uzupełnień - tak, aby ukształtować najbardziej dla nich odpowiedni instrument prawny (tzw. umowy mieszane), mogą też tworzyć zupełnie nowe rodzaje umów, tzw. umowy nienazwane (zob. wyrok SN z dnia 9 października 2014 r., I CSK 698/13, Legalis nr 1352205).

Swoboda stron w określaniu stosunku zobowiązaniowego, nie jest jednak absolutna, gdyż ma ograniczenia. Treść umowy ograniczają klauzule generalne przewidziane w kodeksie cywilnym oraz przepisy zawarte w innych aktach normatywnych. Ocena ważności całej umowy, ewentualnie skuteczności jednego (kilku) jej postanowień podlega kontroli w kontekście ograniczeń swobody umów (art. 353(1) k.c.), obejścia prawa, jak też ewentualnej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 2 k.c.).

Zgodnie z art. 58§1 k.c. - czynność prawna spreczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest także czynność prawna spreczna z zasadami współżycia społecznego, o czym stanowi art. 58 § 2 k.c.

Zdaniem Sądów opierając się na treści przedmiotowej umowy, przyjąć należy, że strony procesu zawarły dopuszczalną z punktu widzenia zasady swobody umów i w kontekście art. 69 ustawy prawo bankowe (w brzmieniu na datę jej zawarcia), funkcjonującą w obrocie gospodarczym umowę kredytu indeksowanego do waluty (...). W tym miejscu wskazać należy na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, w uzasadnieniu którego Sąd Najwyższy opisał konstrukcję umowy kredytu bankowego indeksowanego i stwierdził jednoznacznie jej

dopuszczalność (OSNC 2016 nr 11, poz. 134). Pogląd o dopuszczalności umowy kredytu indeksowanego przed rokiem 2011 (kiedy w ustawie prawo bankowe określono jej postanowienia) należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

W przypadku przedmiotowej umowy kredytu hipotecznego nie sposób jest także uznać jej za nieważną ze względu na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.), co było podnoszone przez stronę powodową. Przedmiotowa umowa kredytu nie sprzeciwia się zasadom współżycia społecznego. Ryzyko walutowe jest immanentną cechą kredytów walutowych w sytuacji gdy osoba biorąca kredyt osiąga dochody w walucie polskiej. Nadto, żaden z powodów nie znajdował się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działał w warunkach konieczności finansowej. Również właściwości osobiste powodów nie wskazują, aby zostały przez stronę pozwaną naruszone zasady współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c. Do ukształtowanego w przedmiotowej umowie stosunku prawnego nie doszło w wyniku nacisków strony pozwanej. Powodowie byli nieskrępowani, w sposób swobodny podjęli decyzję o jej zawarciu.

Wskazać jednak należy, że dla ochrony konsumenta istotne są przepisy art. 385(1) i nast. k.c. regulujące materię związaną z niedozwolonymi postanowieniami umownymi, zwanymi także klauzulami abuzywnymi, w tym skutki wprowadzenia ich do umowy z udziałem konsumenta. Przepisy te stanowią implementację dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a zatem dokonując ich wykładni należy brać pod uwagę wskazówki wynikające z tej dyrektywy, jak i dorobek orzecznicy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Podmiot udzielający kredytu nie może w sposób zupełnie dowolny kształtować praw i obowiązków określonych w umowie zawartej poprzez zastosowanie gotowego wzorca umownego.

Zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c. - postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385(1) § 2 k.c. zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c. - postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385(1) § 2 k.c. zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Kierując się powyższym, aby uznać dane postanowienie za niewiążące w myśl art. 385(1) § 1 k.c., muszą zostać spełnione łącznie następujące przesłanki:

1. umowa musi zostać zawarta z konsumentem;
2. kwestionowane postanowienie umowne nie było uzgadnianie indywidualnie;
3. postanowienie to kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interes konsumenta;
4. postanowienie umowne nie dotyczy głównych świadczeń stron, chyba że nie zostało sformułowane jednoznacznie.

Stosownie zaś do art. 385(1) § 3 k.c. - nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar udowodnienia indywidualnych uzgodnień spoczywa na tym, kto się na nie powołuje, o czym stanowi treść art. 385(1) § 4 k.c.

W orzecznictwie SN, jak i sądów powszechnych wskazuje się, że przez „dobre obyczaje” w znaczeniu art. 385(1) § 1 k.c. należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą zatem działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie powszechnie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania. Jeżeli zaś chodzi o rażące naruszenie interesów konsumenta to przyjmuje się, że występuje ono wówczas, jeżeli postanowienie umowne istotnie (poważnie, znacząco) odbiega od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy podnieść należy, że strony zawarły umowę kredytu udzielonego w złotych polskich, indeksowanego do franka szwajcarskiego. Zgodnie z konstrukcją tej umowy - kwota kredytu została określona, udzielona i wypłacona jednorazowo w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłaconej kwoty (w celu określenia wysokości zadłużenia) na walutę szwajcarską zgodnie z kursem jej kupna ustalonym według tabeli kursów obowiązującej w banku. Kredytobiorcy zaś byli zobowiązani spłacać raty w walucie krajowej na podstawie klauzuli przeliczeniowej zgodnie z bieżącym kursem sprzedaży waluty obcej określonej przez bank. Powyższy mechanizm został uregulowany w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umowy.

Zdaniem tut. Sądu klauzule indeksacyjne, według których następowało przeliczenie, miały charakter abuzywny, co - zgodnie z poglądem SN wyrażonym w uchwale z dnia 7 maja 2021 r., sygn. akt III CZP 6/21 (OSNC 2021, Nr 9, poz. 56) - oznacza, że są od początku, z mocy samego prawa dotknięte bezskutecznością na korzyść kredytobiorców (strony powodowej), chyba że następczo udzielą świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywrócą skuteczność z mocą wsteczną. Powodowie takiej zgody nie udzielili, domagając się ostatecznie uznania umowy za nieważną (k. 241) i w konsekwencji zwrotu pobranych przez pozwaną świadczeń nienależnych w okresie przezeń wskazanym w treści pozwu.

W ocenie Sądu Okręgowego, w sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki określone w art. 385(1) § 1 k.c., pozwalające uznać postanowienia łączącej strony umowy dotyczące mechanizmu indeksacji za klauzule abuzywne, o czym niżej.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że powodowie zawarli przedmiotową umowę o kredyt jako konsumenci, przy czym strona pozwana zawarła ją w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych.

Nie budzi także wątpliwości tut. Sądu, że postanowienia przedmiotowej umowy dotyczące indeksacji nie były uzgadnianie ze stroną powodową przed zawarciem umowy. W świetle art. 385(1) § 3 k.c. - niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar udowodnienia indywidualnych uzgodnień spoczywa na tym, kto się na nie powołuje, o czym stanowi treść art. 385(1) § 4 k.c. W orzecznictwie sądowym wskazuje się, że klauzule sporządzone z wyprzedzeniem należy zaliczyć do grupy klauzul pozbawionych cechy indywidualnego uzgodnienia, przy czym okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść (wyrok SA w Warszawie z dnia 15 maja 2012 r., VI ACa 1276/11, Legalis nr 740434). Nadto w wyroku SA w Poznaniu z dnia 6 kwietnia 2011 r. wyrażono zapatrywanie, że okoliczność, iż konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że postanowienie te zostało indywidualnie uzgodnione. Konieczne jest bowiem wykazanie, że konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego (sygn. akt I ACa 232/11, Legalis nr 370213).

Z powodami nie uzgadniano wszystkich postanowień umownych, w szczególności nie uzgadniano tego, czy mogą skorzystać z innego kursu waluty niż proponowany przez stronę pozwaną. W sprawie nie ma jakichkolwiek dokumentów wskazujących by powodowie otrzymali informację, w jaki sposób bank ustala walutę i czy mogą

negocjować jej kurs - wpłynąć na zmianę zawartych w umowie poszczególnych postanowień dotyczących mechanizmu przeliczenia zobowiązań stron z waluty PLN na walutę (...) i odwrotnie (tj. § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 umowy). Z kolei zeznania świadka M. S. (k. 228-229) nie wniosły wiele do sprawy, gdyż nie posiadał on wiedzy na temat przebiegu zawierania spornej umowy pomiędzy stronami. Świadek ogólnie zeznawał na temat zawierania tego rodzaju czynności prawnych; w zeznaniach nie odnosił się do umowy kredytu nr (...) / (...) z dnia 20.06.2006 r., tj. umowy będącej przedmiotem niniejszej sprawy.

Klauzule indeksacyjne zawarte w spornej umowie stanowią główny przedmiot umowy. Powyższe zapatrywanie tut. Sądu jest zbieżne za stanowiskiem SN (zob. postanowienie SN z dnia 16 marca 2021 r., I CSK 635/20, Legalis nr 2606701 oraz powołane tam orzecznictwo). Przedmiotowe klauzule nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie jest możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu w (...) oraz kwoty spłaty w (...) bez odniesienia do tabeli kursów, tworzonej jednostronnie przez bank. Mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób ani w treści umowy ani w treści regulaminu. Ponadto, nie zdefiniowano w jaki sposób powstaje tabela zawierająca kursy walut, co oznacza, że strona pozwana miała swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanej do rozliczenia umowy. Mechanizm ten nie był ograniczony postanowieniami umownymi.

W ocenie tut. Sądu takie postanowienia umowne należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszające rażąco interesy pozwanych jako konsumentów. Pozwalają one bowiem bankowi na jednostronne kształtowanie kursów waluty obcej stosowanej do ustalania wielkości długu i spłaty dokonanej przez kredytobiorców. Nie ma przy tym znaczenia czy bank w istocie wykorzystał swoją przewagę kontraktową w realizacji umowy z pozwanymi ani późniejsza zmiana przepisów prawnych umożliwiająca spłatę zadłużenia w walucie obcej. Dla oceny czy zachodzi abuzywność niektórych postanowień umowy istotne znaczenie ma sytuacja w dacie jej zawierania, a nie późniejsza zmiana stanu prawnego, czy też późniejsze zmiany umowy, co wielokrotnie było podnoszone w orzecznictwie sądów powszechnych. Badanie abuzywności klauzul umownych - zarówno w przypadku kontroli abstrakcyjnej danego wzorca, jak i indywidualnej powinno być dokonane według stanu z chwili zawarcia umowy (art. 385(2) k.c.). Ocena wszelkich przesłanek uznania określonych postanowień za niedozwolone powinna odbywać się przy uwzględnieniu treści czynności prawnej - umowy, nie zaś okoliczności, które zaistniały po jej zawarciu (zob. uchwała SN z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 29/17, OSNC 2019 nr 1, poz. 2, wyrok SA w Warszawie z dnia 29 września 2021 r., V ACa 358/21, Legalis nr 2638461 i wyrok SA w Katowicach z dnia 12 kwietnia 2021 r., I ACa 263/18, Legalis nr 2643199).

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że zawarte w zapisach regulaminu postanowienia określające klauzule przeliczeniowe są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385(1) k.c., a zatem argumentacja strony pozwanej zawarta w części merytorycznej uzasadnienia odpowiedzi na pozew negująca niedozwolony charakter mechanizmu indeksacji przewidzianego w umowie, nie zasługuje na uwzględnienie.

W konsekwencji należy rozważyć, jaki skutek dla ważności umowy ma wyeliminowanie powyższych klauzul przeliczeniowych, tj. czy łącząca strony umowa kredytowa pozbawiona klauzul waloryzacyjnych może nadal skutecznie funkcjonować w obrocie. W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości wskazuje się, że uzupełnienie umowy (wypełnienie luki powstałej po eliminacji nieuczciwych postanowień zawartych w umowie) wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę - jest niedopuszczalne (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. C-260/18). Zakaz stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub ustalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych mogłyby mieć zastosowanie. Brak jest przy tym podstaw, aby w miejsce abuzywnych klauzul waloryzacyjnych wprowadzać inny miernik wartości, gdyż w polskim systemie prawnym nie istnieją przepisy, które mogłyby być stosowane w takiej sytuacji.

W ocenie tut. Sądu przedmiotowa umowa kredytu pozbawiona mechanizmu indeksacji jest umową, która nie może nadal skutecznie funkcjonować w obrocie. W pełni należy zatem podzielić zapatrywanie SN wyrażone w części merytorycznej uzasadnienia wyrok SN z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18 (Legalis nr 2277328). W orzeczeniu tym SN wskazał, że „wylimitowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (...). Oznacza to z kolei, że po wylimitowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością”.

Powodowie nie udzielili zgody na obowiązywanie niedozwolonych postanowień umownych, a zatem nie przywrócili im skuteczności z mocą wsteczną. W związku z powyższym przyjąć należy, że zawarta przez strony procesu umowa jest nieważna w całości. Eliminacja ze stosunku prawnego postanowień uznanych za abuzywne prowadzi zatem do zniweczenia całego stosunku prawnego. Po wylimitowaniu abuzywnych zapisów, umowa stron nie spełnia definicji ustawowej i nie pozwala żadnej ze stron na jej wykonanie. Nie sposób przy tym uznać, że powodowie zawarli umowę w walucie obcej. W orzecznictwie sądowym za utrwalony uważa się pogląd, iż zarówno kredyty denominowane, jak i indeksowane do kursu waluty obcej, są kredytami w walucie polskiej. Taki też charakter miała umowa stron, z której wprost wynika, że zarówno wypłata kredytu, jak i jego spłata będzie dokonywana w walucie polskiej.

Z powołanych względów tut. Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 385(1) § 1 i 2 k.c. ustalił, że umowa kredytowa będąca przedmiotem sporu jest nieważna w całości, o czym orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

W ocenie Sądu - wbrew zapatrywaniu strony pozwanej - powodowie mieli interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu (czyli jej nieważności), pomimo równoczesnego zgłoszenia roszczenia o zapłatę. Stwierdzenie nieważności umowy (ustalenie nieistnienia stosunku prawnego) przesądza nie tylko o możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń, ale także rozstrzyga w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania na rzecz banku świadczeń w przyszłości (świadczeń wynikających z treści tej czynności prawnej). Ustalające orzeczenie sądu znosi zatem wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy. Ponadto kwestia ustalenia nieważności umowy będzie miała wpływ na roszczenie o wykreślenie hipoteki.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie zaś do art. 410 k.c. przepis ten znajduje zastosowanie w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Jak wynika z poczynionych ustaleń, podstawą comiesięcznych wpłat z tytułu spłaty rat kredytu była nieważna umowa, co oznacza, że wpłaty uiszczane przez stronę powodową dokonane zostały bez podstawy prawnej.

Powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz kwoty 116.498,99 zł tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w okresie od dnia 30 czerwca 2006 r. do dnia 31 maja 2021 r. Na powyższą kwotę składa się także kwota 978 zł stanowiąca składkę ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Na poparcie ww. okoliczności strona powodowa przedłożyła zaświadczenia wydane przez stronę pozwaną (k. 43-51) oraz sporządzone na jego podstawie wyliczenie (k. 52-61).

Zdaniem Sądu w sprawie brak było podstaw do kwestionowania tych wyliczeń. Pełnomocnik strony pozwanej został zobowiązany (wobec zakwestionowania roszczenia powodów co do wysokości) do wskazania jaką łączną kwotę powodowie uiszcili na rzecz pozwanego w związku z zawarciem umowy w okresie wskazanym w pozwie, tj. od

30.06.2006 r. do dnia 31.05.2021 r. - w terminie 14 dni, pod rygorem skutków z art. 233 § 2 k.p.c. (k. 206). Pełnomocnik strony pozwanej nie zajął stanowiska w tym zakresie.

Z uwagi na nieważność umowy kredytu strona pozwana mogła zasadnie domagać się zwrotu kwoty wskazanej w pozwie, w tym składki z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu.

Strona powodowa domagała się zasądzenia zwrotu spełnionego świadczenia z ustawowymi odsetkami od dnia 25 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty, przy czym odsetki od zasądzonego na rzecz powodów świadczenia zasądzono od daty wyroku Sądu I instancji stwierdzającego nieważność umowy kredytu, kierując się przy tym stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w uchwale z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, że nienależne świadczenie powstaje na skutek odpadnięcia podstawy prawnej. Ta zaś w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu odpadła dopiero w dacie wydania wyroku przez Sąd I instancji i od tej daty powinny być zasądzone odsetki z tytułu opóźnienia. Koherentne zapatrywania w tej materii zostało zaprezentowane już w orzecznictwie sądów powszechnych (zob. wyrok SA w Białymstoku z dnia 31 stycznia 2022 r., I ACa 432/21, Legalis nr 2671339). Mając na uwadze powyższe, Sąd na mocy art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. orzekł jak w pkt II wyroku. W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone, o czym orzeczono w pkt III. wyroku.

Zdaniem tut. Sądu podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia należało uznać za chybiony (k. 95) Z uwagi na zastrzeżoną dla kredytobiorcy - konsumenta możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli umownej (i uniknięcia skutków nieważności umowy) albo powołania się na nieważność umowy, w orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie spełnionego świadczenia może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę - konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym zakresie. Dopiero wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogą zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia. Powyższe oznacza, że dochodzone pozwem roszczenie nie jest przedawnione.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie 98 § 1 i 3 k.p.c. kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu i zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwotę 11.834 zł, na którą to kwotę złożyły się opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powodów w kwocie 10.800 zł ustalone stosownie do treści § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265) i opłaty skarbowe od pełnomocnictw w kwocie 34 zł. Sąd uznał jednocześnie, iż nakład pracy pełnomocnika powodów nie uzasadniał przyznania mu wynagrodzenia w wyższej niż stawka minimalna kwocie.